YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
25 päivänä huhtikuuta 2002 *

Asiassa C-396/00,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään G. Valero Jordana ja R. Amorosi, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Italian tasavalta, asiamiehenään U. Leanza, avustajanaan avvocato dello Stato M. Fiorilli, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut yhdyskuntajätevesien käsittelystä 21 päivänä toukokuuta 1991 annetun neuvoston direktiivin 91/271/ETY (EYVL L 135, s. 40) 5 artiklan 2 kohdan, johon viitataan saman artiklan 5 kohdassa, mukaisia velvoitteitaan,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

koska se ei ollut 31.12.1998 mennessä huolehtinut siitä, että vesien suojelemisesta sekä toisaalta yhdyskuntajätevesien käsittelystä annetun direktiivin 91/271/ETY ja toisaalta vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta annetun direktiivin 91/676/ETY täytäntöönpanosta 11 päivänä toukokuuta 1999 annetulla decreto legislativolla nro 152 (GURI 29.5.1999, suppl.ord.) direktiivin 91/271/ETY 5 artiklassa tarkoitetuiksi haavoittumiselle alttiiksi alueiksi määriteltyjen Po-joen suistoalueen ja luoteis-Adrianmeren rannikkoalueen valuma-alueelle johdettavat Milanon kaupungin yhdyskuntajätevedet käsitellään kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädettyä biologista tai sitä vastaavaa käsittelyä tehokkaammin,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja F. Macken (esittelevä tuomari) sekä tuomarit N. Colneric, C. Gulmann, R. Schintgen ja V. Skouris,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.12.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY 226 artiklan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 26.10.2000 ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut yhdyskuntajätevesien käsittelystä 21 päivänä toukokuuta 1991 annetun neuvoston direktiivin 91/271/ETY (EYVL L 135, s. 40; jäljempänä direktiivi) 5 artiklan 2 kohdan, johon viitataan saman artiklan 5 kohdassa, mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ollut 31.12.1998 mennessä huolehtinut siitä, että vesien suojelemisesta sekä toisaalta yhdyskuntajätevesien käsittelystä annetun direktiivin 91/271/ETY ja toisaalta vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta annetun direktiivin 91/676/ETY täytäntöönpanosta 11 päivänä toukokuuta 1999 annetulla decreto legislativolla nro 152 (GURI 29.5.1999, suppl.ord.; jäljempänä asetus) direktiivin 5 artiklassa tarkoitetuiksi haavoittumiselle alttiiksi alueiksi määriteltyjen Po-joen suisto-alueen ja luoteis-Adrianmeren rannikkoalueen valuma-alueelle johdettavat Milanon kaupungin yhdyskuntajätevedet käsitellään kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädettyä biologista tai sitä vastaavaa käsittelyä tehokkaammin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 Direktiivi koskee sen 1 artiklan mukaan yhdyskuntajätevesien keräilyä, käsittelyä ja vesistöön johtamista sekä tiettyjen teollisuudenalojen jätevesien käsittelyä ja vesistöön johtamista, ja sen tarkoituksena on suojella ympäristöä edellä mainittujen jätevesien johtamisesta aiheutuvilta haitoilta.

3 Direktiivin 2 artiklassa säädetään, että "yhdyskuntajätevedellä" tarkoitetaan "talousjätevettä tai talous- ja teollisuusjäteveden ja/tai huleveden seosta".

4 Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa täsmennetään, että jos yhdyskuntajätevedet johdetaan vesistöihin, joita pidetään 5 artiklassa määriteltyinä "haavoittumiselle alttiina alueina", jäsenvaltioiden on huolehdittava, että viemäröintijärjestelmä on käytössä 31.12.1998 mennessä taajamissa, joiden asukasvastineluku on suurempi kuin 10 000. Asukasvastineluvulla (jäljempänä avl) tarkoitetaan direktiivin 2 artiklan mukaan "sellaista orgaanista biologisesti hajoavaa kuormitusta, jonka viiden vuorokauden biokemiallinen hapenkulutus (BOD5) on 60 grammaa happea vuorokaudessa".

5 Yhdyskuntajätevesiin sovellettavat yleiset säännöt ovat direktiivin 4 artiklassa, jonka 1 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että viemäröidyt yhdyskuntajätevedet on ennen vesistöön johtamista käsiteltävä biologisesti tai vastaavalla tavalla seuraavasti:

— 31 päivään joulukuuta 2000 mennessä purkupaikasta riippumatta taajamissa, joiden avl on suurempi kuin 15 000."

6 Direktiivin 5 artiklassa täsmennetään seuraavaa:

"1 Jäsenvaltioiden on 2 kohdan soveltamiseksi määriteltävä 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä haavoittumiselle alttiit alueet liitteessä II vahvistettujen arviointiperusteiden mukaisesti.

2 Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että kaikkien viemäröityjen yli 10 000 avl:n taajamien jätevedet on käsiteltävä ennen niiden johtamista haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin 4 artiklassa säädettyä tehokkaammin viimeistään 31 päivästä joulukuuta 1998 alkaen.

— —

4 Edellä 2 ja 3 kohdassa asetettuja laitoskohtaisia vaatimuksia ei kuitenkaan tarvitse soveltaa haavoittumiselle alttiilla alueilla, jos voidaan osoittaa, että alueen kaikille yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoille tulevasta fosforin ja typen kokonaiskuormituksesta poistetaan kummastakin vähintään 75 prosenttia.

5 Edellä 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen säännösten tulee koskea myös haavoittumiselle alttiin vesistön valuma-alueella sijaitsevia jätevedenpuhdistamoita, joiden jätevedet osaltaan aiheuttavat vesistön pilaantumista.

— — "

7 Asetuksen 18 §:n 2 kohdan b ja c alakohdassa määritellään haavoittumiselle alttiiksi alueiksi muun muassa "Po-joen suistoalue" ja "luoteis-Adrianmeren rannikkoalueet Adige-joen suulta Pesaroon asti sekä näille alueille virtaavat joet kymmenen kilometrin etäisyydellä rannikosta".

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

8 Komissio pyysi 18.11.1997 päivätyllä kirjeellä Italian hallitusta toimittamaan sille tietoja siitä, miten Milanon kaupungin yhdyskuntajätevesien keräämisessä ja käsittelyssä oli edistytty.

9 Italian hallitus vastasi 29.1.1998, että 95 prosenttia jätevesistä käsittelevien kolmen jätevedenpuhdistamon rakentamista suunniteltiin. Se liitti vastaukseensa ympäristöministeriön tiedotteen ja teknisen kertomuksen siitä, miten Milanon alueen yhdyskuntajätevesien keräämisessä ja käsittelyssä oli edistytty.

10 Komissio päätteli tämän vastauksen perusteella, että Milanon kaupungissa ei ollut yhdyskuntajätevedenpuhdistamoa, minkä vuoksi noin 2,7 miljoonan asukkaan jätevedet virtasivat ilman esikäsittelyä Adrianmereen erittäin saastuneella ja rehevöitymiselle alttiilla alueella laskevan Po-joen sivuhaaran muodostavaan Lambro-Olonan jokiverkostoon.

11 Koska komissio katsoi, että Italian tasavalta ei ollut toteuttanut mitään konkreettisia toimenpiteitä, se toimitti tälle jäsenvaltiolle 30.4.1999 päivätyllä kirjeellä virallisen huomautuksen, jossa se kehotti tätä esittämään näkemyksensä siitä, oliko tämä mahdollisesti laiminlyönyt direktiivin mukaiset velvoitteensa. Komissio täsmensi, että on direktiivin 5 artiklan 2 kohdan vastaista, että Milanon kaupungin yhdyskuntajätevesiä, jotka virtaavat sellaisen alueen valuma-alueelle, joka olisi pitänyt määritellä direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi haavoittumiselle alttiiksi alueeksi ennen 31.12.1998, ei käsitellä direktiivin 4 artiklassa säädettyä biologista käsittelyä tehokkaammin.

12 Italian viranomaiset kiistivät 9.7. ja 27.10.1999 päivätyillä kirjeillä tämän väitteen ja totesivat muun muassa, että niiden ei tarvitse käsitellä kyseisiä jätevesiä tehokkaammin, koska nämä vedet eivät virtaa ainakaan suoraan asetuksessa haavoittumiselle alttiiksi määritellylle alueelle.

13 Koska komissio piti tätä vastausta riittämättömänä, se osoitti Italian tasavallalle 21.1.2000 perustellun lausunnon, jossa se kehotti tätä toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet kyseisen lausunnon noudattamiseksi kahden kuukauden kuluessa sen tiedoksiannosta.

14 Italian hallitus pysyi 6.4.2000 päivätyssä vastauksessaan aiemmassa kannassaan ja ilmoitti, että se oli pyytänyt hätätilan julistamista, jotta olisi mahdollista soveltaa yksinkertaistettua menettelyä ja rakentaa Milanon kaupungin suunnittelemat kolme jätevedenpuhdistamoa nopeasti.

15 Tässä tilanteessa komissio nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

Asiakysymys

16 Komissio vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Italian tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 5 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, ja velvoittamaan Italian korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

17 Komissio ennakoi Italian hallituksen puolustuksekseen esittämät väitteet ja toteaa, että on direktiivin normatiivisen sisällön vastaista olla käsittelemättä Milanon kaltaisen kaupungin yhdyskuntajätevesiä ainoastaan siksi, että vedet eivät virtaa suoraan haavoittumiselle alttiille alueelle.

18 Komission mukaan direktiivin 5 artiklan 2 ja 5 kohdan perusteella on ilmeistä, että kaikki yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedet, jotka virtaavat haavoittumiselle alttiille alueille, oli käsiteltävä direktiivin 4 artiklassa säädettyä tehokkaammin viimeistään 31.12.1998 alkaen.

19 Direktiivin 5 artiklassa edellytetään, että jos haavoittumiselle alttiiden alueiden valuma-alueille päätyy yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevesiä, jotka osaltaan aiheuttavat haavoittumiselle alttiiden alueiden pilaantumista, näillä valuma-alueilla on oltava jätevedenpuhdistamoita, joiden jätevesien on täytettävä samat edellytykset kuin suoraan haavoittumiselle alttiille alueille virtaavien jätevesien.

20 Komission mukaan kaikki yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedet, jotka virtaavat haavoittumiselle alttiille alueille joko suoraan tai valuma-alueiden kautta, oli näin ollen puhdistettava tehokkaammin viimeistään 31.12.1998 alkaen.

21 Italian hallitus vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää tämän kanteen ja velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

22 Vaikka kyseinen hallitus näyttää kantavan vastuun tilanteen kiireellisyydestä ja vakavuudesta toteuttamalla kaikki mahdolliset toimenpiteet Milanon kaupungin yhdyskuntajätevedenpuhdistamojen rakentamisen nopeuttamiseksi, se toteaa kuitenkin, että kyseisen kaupungin alue ei kuulu haavoittumiselle alttiiseen alueeseen eikä haavoittumiselle alttiin vesistön valuma-alueeseen.

23 Se korostaa, että asetuksessa ei määritellä koko Italiaa haavoittumiselle alttiiksi alueeksi. Koska komissio ei kuitenkaan ole kiistänyt asetukseen perustuvaa haavoittumiselle alttiiden alueiden määritelmää, tätä määritelmää on pidettävä asianmukaisena arviointiperusteena sen tutkimiseksi, onko direktiivin 5 artiklan mukaisia velvoitteita noudatettu.

24 Italian hallituksen mukaan Milanon kaupungin alue ei kuulu mihinkään asetuksessa suoraan haavoittumiselle alttiiksi määriteltyyn tai Lombardian maakunnan haavoittumiselle alttiiksi osoittamaan alueeseen.

25 Se väittää, että sillä, että kaikki Milanon kaupungin yhdyskuntajätevedet virtaavat Po-joen sivuhaaran muodostavaan Lambro-Olonan jokiverkostoon ja että Po-joki laskee sellaiselle Adrianmeren alueelle, joka on erittäin saastunut ja rehevöitymiselle altis, ei ole merkitystä sen rikkomisen osalta, josta sitä moititaan.

26 Se toteaa, että Po-jokea ei ole määritelty haavoittumiselle alttiiksi alueeksi koko pituudeltaan vaan ainoastaan suistoalueeltaan, joka sijaitsee yli 300 kilometrin päässä Milanosta. Lombardian maakunta ei myöskään ole määritellyt mitään osaa Po-joesta haavoittumiselle alttiiksi alueeksi.

27 Näitä väitteitä ei voida hyväksyä.

28 Direktiivin 5 artiklan 2 kohdan mukaan kaikki Milanon kaltaisten yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedet, jotka virtaavat haavoittumiselle alttiille alueelle, oli käsiteltävä direktiivin 4 artiklassa säädettyä tehokkaammin viimeistään 31.12.1998 alkaen.

29 Toisin kuin Italian hallitus väittää, tämän osalta on merkityksetöntä, virtaavatko nämä jätevedet suoraan vai välillisesti haavoittumiselle alttiille alueelle.

30 Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa, joka koskee yhdyskuntajätevesien johtamista haavoittumiselle alttiina alueina pidettyihin vesistöihin, ja direktiivin 5 artiklan 2 kohdassa, jossa edellytetään, että kaikki viemäröityjen taajamien yhdyskuntajätevedet on käsiteltävä tehokkaammin ennen niiden johtamista haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin, ei tehdä minkäänlaista eroa sen mukaan, johdetaanko jätevedet haavoittumiselle alttiille alueelle suoraan vai välillisesti.

31 Myös direktiivin tarkoitus, joka sen 1 artiklan mukaan on ympäristönsuojelu, ja EY 174 artiklan 2 kohta, jossa vahvistetaan, että yhteisön ympäristöpolitiikalla pyritään suojelun korkeaan tasoon, tukevat tätä tulkintaa.

32 Tämä tarkoitus kuitenkin vaarantuu, jos ainoastaan sellaiset jätevedet, jotka virtaavat suoraan haavoittumiselle alttiille alueelle, käsitellään direktiivin 4 artiklassa säädettyä tehokkaammin.

33 Sen Italian hallituksen väitteen osalta, jonka mukaan asetukseen perustuvaa haavoittumiselle alttiiden alueiden määritelmää on pidettävä asianmukaisena arviointiperusteena sen tutkimiseksi, onko direktiivin 5 artiklan mukaisia velvoitteita noudatettu, koska komissio ei ole kiistänyt kyseistä määritelmää, on riittävää todeta, että komission väite ei koske Italian viranomaisten käyttämää haavoittumiselle alttiiden alueiden määritelmää, vaan sellaisten direktiivissä säädettyjen toimenpiteiden soveltamista, jotka koskevat yhdyskuntajätevesien johtamista Italian viranomaisten haavoittumiselle alttiiksi määrittelemille alueille.

34 Käsiteltävänä olevassa asiassa Milanon kaupungin yhdyskuntajätevedet, joita ei käsitellä direktiivin 4 artiklassa edellytettyä tehokkaammin, mitä Italian hallitus ei kiistä, päätyvät Po-joen laakson kautta Po-joen suistoalueen ja Adrianmeren luoteisrannikon haavoittumiselle alttiille alueille.

35 Komission nostamaa kannetta on siis pidettävä perusteltuna.

36 Näin ollen on todettava, että Italian tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 5 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ollut 31.12.1998 mennessä huolehtinut siitä, että asetuksella direktiivin 5 artiklassa tarkoitetuiksi haavoittumiselle alttiiksi alueiksi määriteltyjen Po-joen suistoalueen ja luoteis-Adrianmeren rannikkoalueen valuma-alueelle johdettavat Milanon kaupungin yhdyskuntajätevedet käsitellään kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädettyä biologista tai sitä vastaavaa käsittelyä tehokkaammin.

Oikeudenkäyntikulut

37 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut, että Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska Italian tasavalta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Italian tasavalta ei ole noudattanut yhdyskuntajätevesien käsittelystä 21 päivänä toukokuuta 1991 annetun neuvoston direktiivin 91/271/ETY 5 artiklan 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ollut 31.12.1998 mennessä huolehtinut siitä, että vesien suojelemisesta sekä toisaalta yhdys-**

kuntajätevesien käsittelystä annetun direktiivin 91/271/ETY ja toisaalta vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta annetun direktiivin 91/676/ETY täytäntöönpanosta 11 päivänä toukokuuta 1999 annetulla decreto legislativolla nro 152 direktiivin 91/271/ETY 5 artiklassa tarkoitetuiksi haavoittumiselle alttiiksi alueiksi määriteltyjen Po-joen suistoalueen ja luoteis-Adrianmeren rannikkoalueen valuma-alueelle johdettavat Milanon kaupungin yhdyskuntajätevedet käsitellään kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädettyä biologista tai sitä vastaavaa käsittelyä tehokkaammin.

2) Italian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Macken Colneric Gulmann

Schintgen Skouris

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä huhtikuuta 2002.

R. Grass F. Macken

kirjaaja kuudennen jaoston puheenjohtaja